

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าในสังคม โลกยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็น การเรียนรู้ตลอดเวลา การเตรียมความพร้อมในการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ จึงกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของ มนุษย์ที่ต้องพัฒนาตัวเองให้ทันกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลง การสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อให้เกิด ความอยู่รอดได้ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ใกล้ตัว วัฒนธรรมการเรียนรู้จึงต้องปรับเปลี่ยน จากในห้องเรียนสู่การเรียนรู้ของสังคมโลก (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ ชุมชนไว้ในหมวด 4 มาตรา 25 ไว้ว่ากำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่ง เรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและ นันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ รัฐจำเป็นต้อง สนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาให้ ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ในด้านสื่อการ เรียนรู้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริม ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองและอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความ ต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 3)

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 3) ได้กำหนดให้มี การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่ง เรียนรู้ แหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมให้จัดการ เรียนรู้หลากหลายรูปแบบและปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการ

เรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 13-15) ได้กำหนดไว้ในหมวด 4 เรื่อง แนวการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 (5) ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และมาตรา 25 ระบุว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพทั้งแหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้น แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่เน้นการบูรณาการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ จนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบ คือการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และสังคมไทยในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้เติบโต เป็นคนดี มีความสุข และมีขีดความสามารถเทียบเท่ากับมาตรฐานสากล ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 6) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ไว้ว่ารัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้กรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2555 - 2558) มากำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วย

ตนเองตามอัชยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545 : 43) แหล่งเรียนรู้จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ โรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนทุกชั้นตอน ซึ่งปัจจัยสำคัญนอกจากครูผู้สอนแล้ว การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด ได้ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์อิสระ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลาสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรดำเนินการให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจของผู้เรียน สนองต่อการเรียนรู้ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถนำ ผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 25-27)

เพราะฉะนั้นแหล่งเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้บังเกิดผล ดังนั้นการปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รักรการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพราะแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนและนอกโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้เรียนใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองที่ดีที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จึงได้นำกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2555 - 2558) มากำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพซึ่งได้จัดทำแหล่งเรียนรู้ตามนโยบายดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่บริการของสำนักงานเขตพื้นที่เท่าที่ควร ตลอดจนยังไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพได้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันที่มีอยู่

ในพื้นที่ให้บริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ส่วนมากแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยังไม่หลากหลายในเชิงวิชาการและเทคโนโลยี ดูได้จาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบัน ยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเห็นได้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วนั้น ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ที่มีต่อการจัดการศึกษาและเพื่อให้เป็นแหล่งในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตลอดจนหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่หลากหลายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

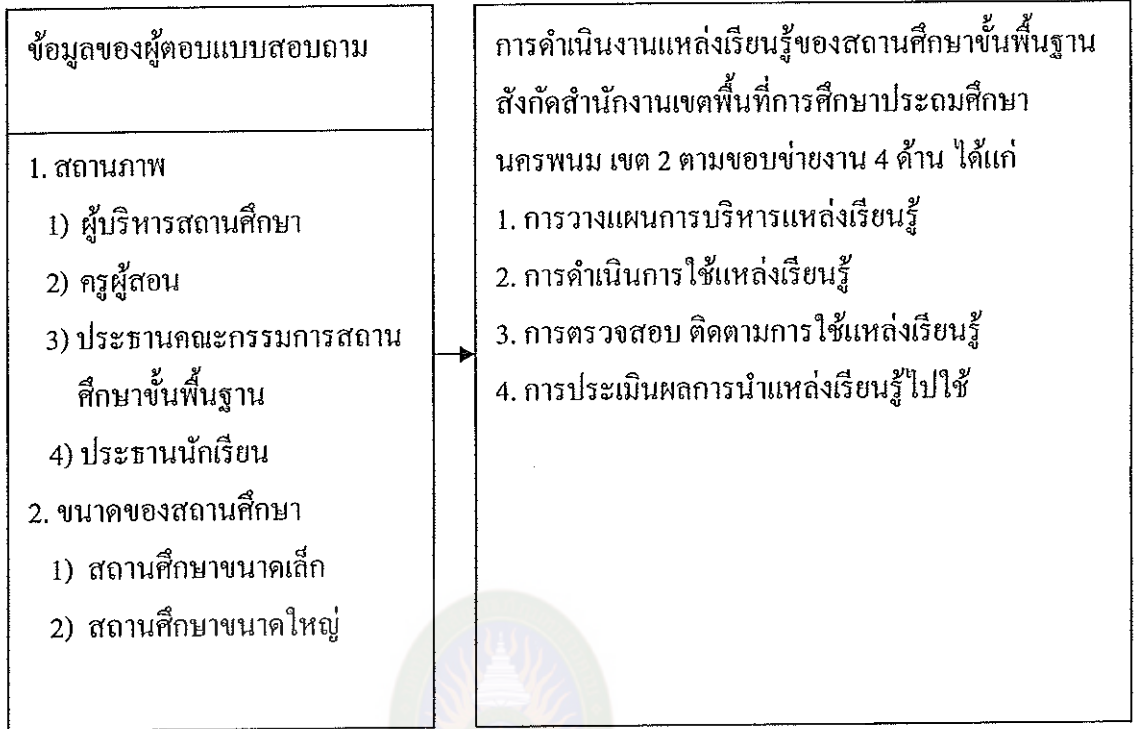
1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 นั้นได้แนวความคิดจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 3) ได้กำหนดแนวทางในการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง ซึ่งการบริหารงานตามวงจรเดมมิ่ง เป็นวงจรที่นิยมนำมาใช้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างแพร่หลายตามขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ 4) การประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ แผนภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประธานนักเรียน ต่อการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยได้แนวความคิดจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 3) แหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง ซึ่งการบริหารงานตามวงจรเดมมิ่ง เป็นวงจรที่นิยมนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างแพร่หลายตามขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่

- 1.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้
- 1.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.4 การประเมินผลการทำงานแหล่งเรียนรู้ไปใช้และแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามในงานวิจัย

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประธานนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,485 คน ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 157 คน ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 1,299 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 157 คน และประธานนักเรียนสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 157 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 28 คน ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 631 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 28 คน และประธานนักเรียนสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 28 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประธานนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 368 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากสูตรของทาโร ยามานะ (Yamane) (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543 : 4) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 23 คน ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดเล็ก 193 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดเล็ก 23 คน และประธานนักเรียนสถานศึกษาขนาดเล็ก 23 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 คน ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดใหญ่ 94 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 คน และประธานนักเรียนสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

2.2 ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์งานวิจัย

2.2.1 ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์งานวิจัยในครั้งนี้ เป็นบุคคลที่อยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่สถานศึกษานั้น ได้รับรางวัลแหล่งเรียนรู้และห้องสมุดดีเด่นระดับกระทรวงศึกษาธิการ ปี

การศึกษา 2556 ซึ่งได้แก่ โรงเรียนบ้านดอนกลาง และโรงเรียนบ้านนา้อย ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ตามลำดับ

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้คือ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และประธานนักเรียน จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด จำนวน 8 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามขอบข่ายงาน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้

3.2.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2.4 การประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และ กิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับ ความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน โดยมีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอน ที่มีครูเป็นผู้สอน เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเป็นผู้กำหนดเวลาแหล่งเรียนรู้สามารถทำ ให้เกิดความรู้ต่อผู้ที่ได้เข้าไปอบรมหรือศึกษาค้นคว้าข่าวสาร สารความรู้และเอื้อให้เกิดการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่จัดให้มีในโรงเรียนเพื่อ การเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทาง ภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศีลธรรม ฯลฯ ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน ฯลฯ

1.2 แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา หมายถึง แหล่งเรียนรู้ในชุมชนครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคลซึ่งอาจอยู่ในชุมชนใกล้เคียง โรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนพำนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

1.2.1 แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กวาด หิน ดิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

1.2.2 แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและศาสนา เช่น วัด โบราณสถาน โบสถ์ พระพุทธรูป เป็นต้น

1.2.3 แหล่งเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์ หอสมุด ศูนย์เทคโนโลยี ห้องทดลอง เป็นต้น

1.2.4 แหล่งเรียนรู้จากสิ่งพิมพ์ สื่อ ทัศนทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โรงภาพยนตร์ แหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น

1.2.5 แหล่งเรียนรู้ทางวิถีการดำเนินชีวิต เช่น สวนป่า ทุ่งนา แหล่งทอผ้า ตลาด โรงสีข้าว ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น

1.2.6 แหล่งเรียนรู้ทาง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน เช่น การละเล่นพื้นบ้าน หมอชาวบ้าน ศูนย์หม่อนไหม การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น

2. การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะการจัดกิจกรรมที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานให้มีหรือไม่มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในครั้ง นี้ผู้วิจัยกำหนดเป็น 4 ด้าน คือ

2.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจน เป็นระบบ เพื่อเป็นการวางแผน ดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมีผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ สํารวจแหล่งเรียนรู้และจัดทำข้อมูล สารสนเทศอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

2.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ติดตาม รวบรวมข้อมูล และตรวจสอบ ติดตามกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน

2.4 การประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ หมายถึง การประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครู / พนักงานราชการ / ครูอัตราจ้าง ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557

5. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ตัวแทนประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557

6. ประธานนักเรียน หมายถึง ตัวแทนคณะนักเรียน ทำหน้าที่ติดต่อกับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557

7. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 แบ่งออกเป็น 2 ขนาด ตามเกณฑ์ของกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ซึ่งได้จําแนกสถานศึกษาได้ดังนี้

7.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน

7.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนเกินกว่า 300 คน

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาค้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ใน 6 อำเภอ คือ อำเภอศรีสงคราม ท่าอุเทน บ้านแพง นาทม โพนสวรรค์และนาหว้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY